



BÚHAY NA PINAGDAANAN

NI

Juan Tamad

NA ANAC NI

FABIO AT NI SOFIA.

SA CAHARIAN NANG PORTUGAL,

NA HINANĜO SA NOVELA.



MAYNILA, 1920.

IMPRESA, LIBRERIA AT PAPELERIA

NI

J. MARTINEZ

P. Moraga 31-36, Tel. 5005 P. Calderón 108, Cabildo 253 Intramuros.-Tel. 3283.



BÚHAY NA PINAGDAANAN

NI

Juan Tamad

NA ANAC NI

FABIO AT NI SOFIA

SA CAHARIAN NANG PORTUGAL,

NA HINANĜO SA NOVELA.

Oh serenísimang maauaing Iná
sa tauong cristiano na iyong oveja,
sa lupa at Lanĝit nĝalan mo ay siyáng
tinatauag namin sa toui toui na.

Icao po ang Torre at cabán nĝ tipán
Iná nang sumacop sa sala nang tanan,
cami pong inapó ni Eva,t, ni Adán
sa lubós mong aua cami,i, nananaban.

Ituto mo rin po Ináng mapagpala
masayod na lahat yaring ninanasa,
mapuról cong isip capós na acala
matutuhan co rin ang isasalita.

Manĝa camahalang napapauang nobles
may sinimpang dunong at tahó sa leyes,
manipis cong alam at salát na isip
nangahás cahima,t, di talastas batid.

Páhiná 4

Lumalacad aco,i, piquít ang capara
ang landás na daa,i, hindi tanto,t, taya,
panĝahás cong isip doon umaasa
sa pa-honrang linĝap nang mĝa bihasa.

Pinagsisiyá na nang bait co,t, isip
lathala nang verso,i, ayos sa matouid,
sa manĝa bihasa,i, culang din at lihis
anyayang pa-honra ay inihihibic.

Pinupuring tunay niring sumusuyo
ang manĝag anyayang malinĝaping puso,
cahit di dalisay sa lustre,i, malabo
ay paparahin nang brillante at quintó.

Gayon din sa hindi,t, aayao luminĝap
yaring si I.A. nag papasalamat,
itong ninanasang ibig na matatap
ay búhay nang isang sa novela,i, banság.

Na dili umano,i, nang panahóng una
sa reinong Portugal sabi sa novela,
sa sacop din nito na Visadang villa
doon ay mayroong pobreng, mag-asaua.

Fabio ang lalaqui tunay na panĝalan
ang casi,t, esposa ay Sofia naman,
mag-asauang ito,i, buhat nang macasal
sapól sa dálita,t, ualang pamumuhay.

Capagca bata na ay itong si Fabio
hanap búhay niya ay pag jujuego,
nang magca asaua,i, siya ring oficio
na pinagcucunan canilang sustento.

Páhiná 5

Maguing ilang taón yaong pag sasama
matrimoniong mahal nag supling namunĝa,
nang isang lalaquing quias ay maganda
naguing nĝala,i, Juan nang mabinyagan na.

Malaqui ang toua,t, ualang pagcaronan
dito sa cay Juan niyong pag mamahal,
palibhasa,i, uala at iisa lamang
di ibig ni Fabiong bata ay ouuang.

Ináng si Sofia,i, ualang guinagaua
arao, gabi cundi ang pag-aarugá,
si Fabiong asaua ay palaguining uala
hanap ang sugalan at pagalagala.

Pagsapit nang hapon ooui sa bahay
dadaan sa tinda,t, mamimili naman,
madla,t, sarisaring manġa cailanġan
na cacanin nila sa pag hahapunan.

Doon sa canila cun siya,i, dumating
sa casi,t, esposa ay sisiyasatin,
baca ang anác tang mutyang guinigulio
pina-iiyac mo,t, di mo linilinġil.

¡Iná co! ang sagót ni Sofia naman
uala acong gaua cun hindi hauacan,
cahit nag luluto,i, quinacaulayao
sa panġinġilag co na baca omouang.

Anitong si Fabio na sintang esposo
gayon nġa ang aquing ibig guinugusto,
icaó ay hindi man macapag trabajo
bata,i, houag lamang pababayaán mo.

Páhiná 6

Pagcaca umagang macapag almusal
paalis na siya,t, punta sa sugalan,
sa aua nġ Dios guinagaling naman
sa touing ooui ay may panalunan.

Lumalaqui naman anác nilang ito
di nag cacaramdam sa aua ni Cristo,
matanto at siya,i, mahal na totoo
ang sugo nang iná,i, hindi asicaso.

Ináng nag mamahal ay di alintana
cahit di sumunod cun utusan niya,
loob ay malinis sa anác na sinta
palibhasa,i, bugtong at iisa isa.

Nang mag cabait na,i, naging cagauian
umaalis siya sa canilang bahay,
sa manġa capoua,i, hindi omaabian
na naquiquilaró sa canino pa man.

Sa capanġilagan nang catauan niya
at ang catamara,i, siyang nagdadala,
aalis sa bahay tatanan sa iná
susuot sa pulóng casucala,i, sadyá.

Siya ay gumaua doon nang tahanan
sa puno nang cahoy Betis ang panġalan,
na canyang lininis at siya,i, nag lagay
mġa baguing hagting na sadyang hihigan.

Doo,i, uala siyang munting guinagaua
cundi palagui na lamang nacahiga,
oras nang tanghali ay saca bababá
ooui sa bahay pagcain ang sadya.

Páhiná 7

Cun siya,i, dumating sa canilang bahay
ang bati nġ iná,i, saan galing icaó,
si Jua,i, ang sagót ay dini po lamang
naquipag laró po sa ating cahangan.

Di naman iimic yaong canyang iná
sa uica ni Jua,t, natatalastas na,
ito,i, nag yayabang ¿ano caya бага?
ang anác cong ito,i, bucod at caiba.

Nagtataca aco ¡oh Dios sa Lanġit!
ang bait isip co ay uulic ulic,
cagagauang ito nang anác cong ibig
caguilaguilalas at di co malirip.

Marami rin namang manġa bata dito
sa caapid bahay, na naquiquita co,
itong aquing anác caibang totoo
na palaguing uala at di masugo co.

¿Ano caya bagang talaga nang Dios
di paquinabanġan ang anác cong irog?

gayon ma,i, matamis sa puso co,t, loob
cun ito ay siyang sa aqui,i, caloob.

¡Oh Dios na Hari,t, Panģinoong Amá!
pagcalooban mo ang anác cong sinta,
amponin mo rin po,t, hulugan nang gracia
matutong mag silbi sa magulang niya.

Mulit muling taghoy na inihibic
sa Dios na Amá na Hari sa Lanģit,
cahimanauari ang anác cong ibig
bigyan nang liuanag carununģa,t, bait.

Páhiná 8

Saca cun matapos magtatanao tanao
anác na si Juan ay ibig matingnan,
cun hindi maquita,i, mananaog naman
hahanaping pilit ang quinalalagyan.

Sa manģa cahangan ay titingnan niya
ipinag tatanong cundi naquiquita,
ualang macasabi oooui na siya
mapanglao ang loob náluha ang matá.

Cun siya,i, dumating sa canilang bahay
puputóc ang dibdib ináng mapagmahal,
ang loob at puso,i, hindi mapalagay
sa di pagca quita sa anác na hirang.

Ano pa,t, sa touing gustong cumain na
siyang pag paroong pag haráp sa iná,
ináng nalulumbay cun siya,i, maquita
maguiguinhauahan pusong may balisa.

Saca uiuicaing ¿ano caya ito?
saan nangagaling itong aquing bunsó,
sa touing cacain lamang paririto
ni anoma,i, hindi paquinabanģan co.

Matapos cumain guinaua nang iná
inabanģan niya cun saan pupunta,
iná,i, sumusunod na sa huli niya
natanto,t, naalman ang tahananang sadyá.

Naquita ang cahoy na hinahantunģan
sa loob nang puló na pinalinisan,
sadyang may oyayi na tinutulugan
sa cahoy na Betis doon nalalagay.

Páhiná 9

Ang uica nang iná ¡ay Juang anác co!
may sadya ca palá na tahanan dito,
¿ano bagang iyong guinagaua rito
ali,t, sino bagang dito,i, casama mo?

Anong naisip mo,t, nasoc sa acala
dito ca nalugmoc anong guinagaua,
talastas mo naman at hindi cailá
mahal na amá mo ay palaguing uala.

Nag-iisa aco,t, uala cundi icao
dapat casamahin sa gabi at arao,
icao naman bunsó ay sa toui lamang
na gustong cumain nonoui sa bahay.

Aco ay paano ¡oh anác cong guilio!
nag tataglay aco sacuna,t, hilahil,
mahal na amá mo sa ati,i, uala rin
sa sang-lingo,i, minsan lamang cun dumating.

Saca icao nama,i, di co maasahan
palaguing uala ca,t, dito tumatahan,
mabuti nģa rito,t, icao ay maaluan
mula nģayo,i, icao,i, Tamad na si Juan.

Di naman sumagót sa manģa sinambit
sa iná,i, ang matá ay di maititig,
ang loob at puso niya,i, may panģanib
na baca ang iná ay may dalang galit.

Iniuang na roo,t, noui na ang iná
lumalacad siyang náluha ang matá,
¡Jesús co! ang uica bucod at caiba
itong aquing anác na iisa isa.

Esposong si Fabio,i, siyang sabihin co
caya cun umoui ay nag mamacatlo,
hanap búhay niya na pag jujuego
sinasamá siya at palaguing talo.

Siya ma,i, narating sa canilang bahay
cun minsan ay di na naoosisa man,
ang anác na bugtóng na sa puso,i, mahal
loob ay balisa,t, ualang mapuhunan.

Mana,i, isang arao ang uica ni Fabio
esposa cong sinta tanong co sa iyo,
¿baquin baga aco,i, touing paririto
di co naquiquita ang anác tang bunsó?

Sintang esposo co sagót ni Sofia
di anong gagauin sa Dios talaga,
di mo nãa talastas at dito,i, uala ca
mãa cagauian nang bunsóng anác ta.

Nãayo,i, ang tauag co ay si Juang Tamad
dahil sa ugaling caiba sa lahat,
touing macacain panaog na agad
pupunta sa puló sa loob nang gubat.

Aquing sasabihin at nang matanto mo
cabiác nang pusong casi,t, esposo co,
bunsóng anác nata,i, pagcacaalis mo
ay palaguing uala,t, di nasusugo co.

Cung aquing hanapi,t, tingnan sa laroan
sa mãa barcada batang caramihan,
ay hindi calaró uala,t, cung nasaan
loob co,i, agad na na malulupaypay.

Babalic na acong puputóc ang dibdib
sa di pagcamalas sa anác tang ibig,
sa daluang matá co luha,i, nabalisbis
sa iyo esposo ay inihihibic.

Di co pag aanhin mana,i, isang arao
ang loob co,t, puso,i, di na mapalagay,
niyong matanghaling tatapat ang arao
oras nang pagcain dumating na naman.

Nasoc sa isip co,i, aquing susubuquin
pinag abanãan co niyong macacain,
tica nang loob co ay aquing susundin
ang pinarorona,i, nã aquing malining.

Anác ta,i, nanaog nã macacain na
sumusunod acong na sa huli niya,
uala siyang malay at di naquiquita
naalman co yaon na tahanan niya.

May cahoy na Betis sanãa,i, malalabay
sa loob nang puló na pinalinisan,
sa cahoy na yaon siya ay nag lagay
manãa baguing hagting parang oyayihan.

Ang sagót ni Fabio ¡oh Jesús na Amá!
ano caya,t, gayon ang anác tang sinta,
lulan niring dibdib at nasang talaga
papapag-araling capara nang iba.

Di anong gagauin ay cun siyang bigay
sa atin nang Dios na Amáng Maycapal,
ay houag isucal puso,t, calooban
lagacan din siya niyong graciang mahal.

Nagsama ang dalua,t, naparoong tiquis
puló ay sinoot at ibig mabatid,

nang si Juan Tamad datna,i, nahihilig
himbing nang pagtulog at hilic na hilic.

Dinulog nang amáng marahang marahan
aná niyang bunsó ay canyang pinucaó,
guising ca anác co at paquimatyagan
acong iyong amá na na sa ligamgam.

Naguising pagdaca na may dalang tacot
tinangnan ñg amá t, ang noo,i, tinutóp,
mag pacahusay ca,t, tumauag sa Dios
ualin sa panimdim sacuna nang loob.

Aco,i, bago lamang na cararating pa
pinangalinġan co ay malayong sadyá,
sa atin ay di co icao naquiquita
aquiring itinanong sa mutyá mong iná.

Sumasagót siya luha,i, nabalibis
sa daluang matá perlas ang cauanġis,
nagulumihanang ang puso co,t, dibdib
ñg oras na yao,i, nagdilim ang isip.

Nang aqing malining pauang maunaua
ang sa iyong ináng mġa sabi,t, uica,
sa daluang matá co,i, umagos ang luha
sa laqing hinayang sa anác cong mutyá.

¿Oh bunsong anác co,i, baquit caya naman
cabutóng iná mo,i, pinababayaang?
talastas mo aco na uala sa bahay
lagay ang loob co,t, ang casama,i, icao.

Páhiná 13

Nġayo,i, sumagót ca,t, ñg maalaman co
lulan nang loob mo,t, mġa guinugusto,
di paquinabanġan icao nang iná mong
lauong nag aruga,t, nag pasupasuso.

¿Cundi ca mag silbi,t, mag lingcod sa amin
ano caya bagang iyong mararating?
búhay ang puhunan ñg iná mong guilio
saca nġayo,i, di mo siya gagantihin.

Tunghay ang muc-ha mo,t, matá ay isulyáp
sagutin mo aco nang nasa mo,t, hanġad,
ang hiya at tacot siyang nag-aalab
caya di mangyaring bibig ay mabigcas.

Yayamang di ca rin sumagót sa aquin
malis cana dito,t, moui ca sa atin,
ang calooban mo ay iyong baguhin
at sa magulang mo,i, mag silbing magaling.

At houag ca ritong mag papalumagác
sa loob nang pulóng casucalang gubat,
tumatahan dito ay hayop na lahat
hindi ang para mong cay Cristong ovejas.

Di naman sumouay pagdaca,i, sumama
Tamad na si Juan sa gusto nang amá,
pagdating sa bahay ang uica sa canya
aná co ay dinguin hatol cong lahat na.

Magpamula nġayon magbago nang loob
at dumalanġin ca sa Poong cay Jesús,
sa amá,t, iná mo,i, magsilbi nang lubós
nang ang aua niya sa iyo,i, idulot.

Páhiná 14

Isilid sa loob houag calimutan
sa umaga,t, hapon icao ay mag dasal,
pintacasinin mo ang Vírgeng maalam
ñg caauaan cang gracia ay pacamtan.

Houag cang aalis dito,t, pumirme na
sa arao at gabi ñg macasama ca,
ang mahal mong iná,i, nag-iisa isa
ualang masusugo cun dito,i, uala ca.

Tuloy namang icao ay ibibilí co
nǎ isang cartillang mapag aralan mo,
di man macapasoc icao sa maestro
ay tuturuan ca guilio na iná mo.

Ani Juan Tamad na sagót sa amá
lahat ninyong hatol aco,i, tatalima,
susunod sa utos aco po nang iná
at saca sa Dios mananalanǎin pa.

Malaqui po amá yaring catouaan
sa inyong sinabing aco ay mag aral,
at harinǎarin po na aco,i, casihan
na matutuhan co gauang cabanalan.

Bumilí ang amá nǎ isang cartilla,
at si Juan Tamad ay tinuruan na
niyong sarisaring panǎalan nang letra
sa A nag pamula,t, pinaqui quilala.

Ang uica ni Fabio,i, salamat sa Dios
at sa hicayat co anác co,i, nasunod,
iyong tuturuan esposa cong irog
harinǎa,t, maalman cartilla,i, matalós.

Páhiná 15

Iuan co cayo,t, aalis na muna
mag hahanap búhay na ating magasta,
icao na anác co,i, maqui quinig baga
houag mag susutil sa mahal mong iná.

Oó po amá co,t, tatalimahin co
mag papacasaquit na mag-aral aco,
harinǎa,t, loobin nang Poong si Cristo
na maguing Pari rin acong anác ninyo.

Sa sagót na yao,i, ga mapapanǎiti
ang amáng si Fabio niyong talumpati,
salitang may daguil at umaaglahi
sa manǎa magulang ay parang tagurí.

Sa casi,t, esposa ay napaalam na
tumunǎo sa dating paroronan niya,
nang quinabucasan niyong maumaga
si Jua,i, uala na at nacaalis na.

Si Sofiang iná,i, di na matahimic
mapanglao ang loob puputóc ang dibdib,
inantayan lamang amá,i, nacaalis
lumayas na nama,t, sa puló,i, nagbalic.

Naparoong agad at canyang tiningnan
dahilan sa hindi siya mapalagay,
dinatnan ang anác na nagugulaylay
sa oyaying baguing na dating tulugan.

Ang bati nang iná ¡ay bunsóng anác co!
baquin naman icao,i, muling naparito
bilin nang amá mo,t, panǎusap sa iyo
houag cang aalis icao,i, casama co.

Páhiná 16

Di icao ay dico nǎayon malilinǎil
di matuturuan at uala sa atin,
di po cailanǎan yaon cun sa aquin
cartilla po iná,i, paua co nang lining.

Unauain ninyo at aquing tuturan
linalamán noo,t, mǎa cahulugan,
yaong letrang **C**, iná,i, caharian
nang Dios na Amáng macapangyarihan.

Yaong letrang **a**, na munting casunod
angeles na madlang catoto nang Dios,
sa coro ay pauang nag pupuring lubós
sa Amáng lumic-ha nitong sangsinucob.

Yaong letrang **r**, bilang pacaitlo
si Mariang Vírgeng Ináng masaclolo,

Reinang tinatanghál nitong boong Mundo
sacdalan nang tanang ovejas ni Cristo.

Yaong letrang **t**, ay ang cahulugan
tribunal nang Dios talarong timbanĝan,
masama,t, magaling doon matitingnan
ang juicio nang Dios pagdating nang arao.

Yaong letrang **i**, cahulugang dala
Imperio at bayan nang Dios na Amá,
ang lahat nang banál doon naquiquita
na nanĝag pupuring touang ualang hanga.

Yaong letrang **ll**, ay ang cahulugan
iná po ay dinguin at aquing tuturan,
ang Dios na Amá,i, caya nagpalagay
gloria,t, infierno na pag pipilian.

Páhiná 17

Ang tauo sa mundong inapó ni Eva
anomang ibiguin pahintulot niya,
cun caya nag lagay ay laang talaga
sucat pag palagyan pagdating nang ora.

At ang letrang **a**, bilang catapusán
cahulugan naman ay inyong paquingan,
pagdating nang arao na tayo,i, hucumán
mayama,t, mahirap paparehong tunay.

Sa Dios ay uala na malaqui,t, muntic
at ualang marunong ualang ignorantes,
uala namang Papa,t, ualang Cardenales
paparehong lahat pagdating nang guhit.

Narinĝig na ninyo lahat cong binaybay
di na dapat yata na aco,i, mag-aral,
hindi macasagót iná,i, natiguilan
at pauang totoo ang manĝa sinaysay.

Ani Juang Tamad umoui na cayo
sa bahay iná po,t, doo,i, ualang tauo,
houag pag pilitan na paalsin dito
at dito po nama,i, ualang basag-ulo.

Ang iná ni Juan tantong nagtataca
sa manĝa sinaysay tungcol sa cartilla,
ganitong cabata,t, di nag-aaral pa
ano,t, naalaman tanang significa.

Anhin co ang letra,t, siya,i, tinuruan
caya naquilala ang manĝa panĝalan,
ay baquit naalman dalang cahulugan
sulat na cartilla quinapapalagyan.

Páhiná 18

Sa ganitong ito ay pahat pang pahat
sasampuo pang taón dinadalang edad,
natutuhan itong casaysayang lahat
biyaya nang Dios na sa caniya,i, lagac.

At saca umalis canyang iniuan na
habang lumalacad náluha ang matá,
aco ay paano uala ang asaua
saca ang anác co ay di macasama.

Yaring catauan co caya ay paano
na caua aua ang calagayan co,
joh Vírgen Mariang Ináng masaclolo
matiis co rin po ang hirap na ito!

Itong aquing anác na iisang tunay
dapat casamahin sa gabi at arao,
touing magugutom siya,i, saca lamang
na naparirito,t, pagcain ang pacay.

Macapangyarihan na iisang Dios
laitan nang aua ang palad cong capós,
alalayan mo po mahina cong loob
na houag din nauang madaig nang tucsó.

Bugtong niyang anác na si Juang Tamad
na nasa sa puló sa loob nang gubat,
ang canyang cartilla,i, laguing hauac hauac
binabasa niya at buclat nang buclat.

Ang pagbasa niyang inuulit ulit
joh Dios na Haring aquing iniibig,
hulugan mo aco nang biyayang bait
at biyayang graciang ualang caholilip!

Páhiná 19

Saca isusunod hulugan mo aco
nang biyayang aua sa pagca higa co,
ipangatag mo po yaring catauan co
sa ligayang lubos ilayó sa tucsó.

Macapangyarihang Amáng maauain
bigyan mo po aco nang aquing cacanin,
sa pagca higa co,i, idulot sa aquin
iinuming tubig naman ay gayon din.

Cun siya,i, iníp na niyong pagca higa
sa canyang oyayi siya ay bababá,
sa pag mamadali nagcacandadapa
pupunta sa iná,t, mag papacabuya.

At cun macatapos siya,i, macacain
aalís na muli puló,i, tutunģuhin,
hihiga pagdaca sa oyaying baguing
matutulog siya nang himbing na himbing.

Ano,i, nang dumating yaong canyang amá
agad itinanong sa esposang sinta,
ang bunsóng anác co,i, nasasaan baga
baquin uala rito,i, di co naquiquita.

Sa casi,t, esposang isinagót naman
nang macaalís cang quinaumagahan,
macabanģon aco,i, uala,t, cun nasaan
at nag balic pala sa dating tahanan.

¿Ano caya Dios? ang uica ni Fabio
gayon ang ugali nang anac cong bunsó,
marami rin naman na naquiquita co,
caiba at tamad di tumahan dito.

Páhiná 20

Sagót ni Sofia ay mabuti naman
at doon ay uala na macacauay,
cun palaguing sama sa manģa laroan
ay macacausap nang sino,t, alin man.

Caya houag mo nang piliting hanapin
ang tamad na tauo,i, anhin man at anhin,
sintang esposo co,i, pamanhic at hilíng
aguantahin mo na,t, talaga sa atin.

Hindi na tumutol nang anoman siya
sinunod ang hilíng nang casi,t, esposa,
mag mula na noon silang mag-asaua
lumagay ang loob di na alintana.

Sa touing darating na gustong cumain
ni anoma,i, uala silang sasabihin,
pinapara nilang uala sa panimdim
panatag ang loob sa Dios ay hayin.

Ito namang anác ay di nag tatanong
at anoma,i, uala na inioonģoy,
sa canyang tahana,i, laguing naroroon
sa oyaying baguing humiga,t, bumanģon.

Mana,i, isang gabi na catahimican
sa oyayi niya ay nagugulaylay,
himbing nang pag tulog siya,i, linapitan
nang isang matanda,t, cagyat na pinucao.

Juan ang uinica icao ay gumising
at aco sa iyo ay may sasabihin,

Páhiná 21

nag bangon pagdaca ang sagót ay baquin
ano po ang gusto ibig cong malining.

Tinatatap quita caya naparito
at cucumustahin ang calagayan mo,
mahaba nang arao pagtahan mo dito
di nag caca pulong icao man at aco.

Nuno po,i, malaqui tinangap cong toua
tinatatap ninyo calagayang abá,
maraming salamat Dios ang mag pala
pagcalooban din tayo nang biyaya.

Sa matandang sagót dito sa cay Juan
pagtahan mo dito,i, nag-iisa lamang,
icao,i, bibigyan co,t, pagcacalooban
isang batóng munting perlas ang cabagay.

Iniabot niya cay Juan ang bató
at pinag bilinang ang uica,i, ganito,
pacaingatan at mamahalin mo
houag masasabi sa alin ma,t, sino.

At ang batóng iya,i, ang virtud na dala
anomang hinġin mo,i, agad bibigyan ca,
pacamamahali,t, inġatan mo siya
houag masasabi sa ama mo,t, iná.

Tumangap nang touang hindi ano lamang
pag papasalamat niya,i, ualang hangan,
nuno po,i, sa inyong caloob at bigay
ano cayang aquing igaganti naman.

Sagót nang matanda,i, houag cang manimdim
at anoma,i, houag may alalahanin,
anopa,t, ang aquing muli,t, muling bilin
dati mong ugali houag babaguhin.

Páhiná 22

At halos dagdagan pag tauag sa Dios
pa pag-alabin mo puso sa pag-irog,
pag papalain ca,t, gagantihing lubós
loualhating gloriang ualang pagcatapos.

Saca napaalam matanda,i, nalis na
at si Juang Tamad iniuan na niya,
sa canyang oyayi nahilig pagdaca
cartilla,i, tinangna,t, canyang binabasa.

Uala siyang tahan nang quinabubuclat
fojas nang cartilla,i, nababasang lahat,
na ang sinasambit sa canya,i, igauad
nang Dios na Amá yaong graciang uagás.

Saca yaong tatlong cabanalang lubós
na dapat sunurin nang tauong cristianos,
inuulit ulit na uicang mataós
na manampalataya,t, manalig sa Dios.

At yaong icatlo ay pacaibiguin
ang Amáng Maycapal sambahi,t, purihin,
ang capoua tauo,i, sintahi,t, ibiguin
para nang pag-ibig sa sariling atin.

Salit salit itong canyang binabasa
touing bubuclatin sulat na cartilla,
naguin ganting pála ay binigyan siya
batóng encantadong lubhang mahalaga.

Mahabang panahóng canyang inġat-inġat
ni sinoma,i, uala na na cacamatyag,
bilin nang matanda,i, canyang guinaganáp
pag mamahal niya,i, ualang macatulad.

Páhiná 23

Nang siya,i, mabigyan niyong Nuno niya
batóng encantadong perlas ang capara,
isang arao nġani na icacain na
sa bató,i, huminġi nang isang comida.

At uinica niyang icao aquing bató
na bigay sa aquin matandang Nuno co,
icao ay mag handa nã putahing husto
na aquing cacani,t, nagugutom aco.

Ualang liuag liuag lumabas na agad
ang isang lamesa,t, casangcapang lahat,
sari saring lutong manãa masasarap
nacaliligaya sa matáng mamalas.

Dumulóg na siya at agad cumain
manãa catouaa,i, di sucat sabihin,
saca nang matapos ang ipinag turing
icao aquing bató ligpitin nãayon din.

Nasunod na lahat manãa cahilinãan
lamesa at lahat agad nang naparam,
pag papasalamat niya,i, ualang hangan
sa matandang Nunong sa canya,i, nagbigáy.

At di na umuli na huminãi siya
tiniticman lamang batóng encantada,
ang nasoc sa loob inaala-ala
baca mamalayan nang magulang niya.

Sa capanãilagan na baca malining
ang ugaling dati ang guinagaua rin,
sa touing tanghaling oras nang pagcain
ay ualang pag sala,t, siya ay darating.

Yaong canyang amá,i, dinatnan nang damdam
hindi macaalís na mag hanap búhay,
guilio niyang iná loob ay mapanglao
ualang macacain ala alang tunay.

Juan ang uinica niyong canyang iná
icao бага bunsó ay paano бага,
amá mo,i, may saquíit ay saan cucuha
nang ating cacanin cundi mag hanap ca.

Sumagót si Juan oó po Iná co
houag pong manimdim ang bahala,i, aco,
hindi mauaualan nang cacanin tayo
huminãi po lamang sa Poong cay Cristo.

Totoo nãa yaon ang uica nang iná
at tayo,i, sa Dios lubós umaasa,
dapua,t, cun hindi mag tatrabajo ca
di ca rin bibigyan cun nacaugmoc ca.

Umuling sumagót sa iná si Juan
di nãa po bibigyan cun hindi maalam,
cun ang ating loob manalig na tunay
huminãi ma,t, di man ay caaauaan.

Cahulugan iná nang ipinagturing
tauo,i, cailangang sa Dios ay hinãin,
bago mag trabajo,i, dapat manalanãin
huminãi nang aua,t, nang maquinabang din.

Houag pong manimdim mahal na iná co
di po mauauala ang aua ni Cristo,
malacás po lamang yaring catauan co
ay mag tatrabajo,t, macaquita aco.

Salamat cun gayon dapat nãang asahan
palibhasa,i, uala cundi icao lamang,
quita mona itong ating calagayan
na ualang di uala at cahambal hambal.

Doon sa tubigan icao,i, pumaroon
cahima,t, bitoo,i, manglimot ca roon,
lacad nang madali,t, houag malalauon
at ang iyong amá,i, lubhang nagugutom.

Naparon siya at hindi sumouay
tuloy nag dala pa nang sadyang sisidlan

nǵ siya,i, sumapit sa catubiganan
may ilog na isang canyang tatauirán.

Tumiguil na roo,t, di tumauid siya
doon manglilimot ang nasang talaga,
linibot ang ilog nag mamalas siya
nǵ manǵa bitoo ay di macaquita.

Di nalauong oras cagyat sa sisipót
ang manǵa bitoo na dala nang agos,
natoua,t, ang uica,i, salamat sa Dios
may madadala na sa ináng nag-utos.

Hindi natatanto niya,t, naalman
ang bitoong yaon ualang manǵa laman,
na tapon nang tauong manǵa balat laman
ay siyang sinaguip isina sisidlan.

Yumao na siya,t, lacad ay matulin
ang toua nang loob di sucát sabihin,
sa pag mamadali halos na liparin
ang canilang bahay agad nang marating.

Páhiná 26

Ano,i, nǵ dumating maquita nang iná
ang toua nang loob ualang macapara,
salamat ang uica,t, macacacain na
may maiuulam may saquíit mong amá.

Sa pag mamadali ni Sofia naman
ang casi,t, esposo,i, quinagugutuman,
hindi natatanto,i, ilinutong minsan
ang mǵa bitoo,i, balat ualang laman.

Hinanǵo sa palloc niyong maluto na
saca pa naalmanǵ manǵa balat pala,
ang uica sa anác ay cun baquin baga
manǵa ualang laman ano,t, nanglimot ca.

Sa dalauang matá luha,i, bumalisbis
nalumbay ang loob at siya,i, tumanǵis,
boong acala co at lulan nang dibdib
may ma-iuulam ang esposong ibig.

¡Ay! baquit ca caya naman nagca gayon
pumulot nang balat na sa tauong tapon,
sa tubiga,i, di ca palá nag tutuloy
bitoong marami doon naroroon.

Hindi na tumutol sa uica nang iná
nag balic na muli na nag madali na,
tumauid nang ilog at hinanap niya
ang quinalalagyan bitoong lahat na.

Natagpuan niya yaong caramihan
nanglimot na siya,t, lagay na sisidlan,
ano,i, nang mapuno,i, umoui na naman
at ang ala ala iná,i, nag-iintay.

Páhiná 27

Natoua ang loob nang siya,i, dumating
ang uica,i, ito nǵa bitoong magaling,
linuto pagdaca,t, caniyang inihayin
sa sintang asaua ay ipinacain.

Sa aua nang Dios at Vírgen María
niyong macacain nag tamóng guinhaua,
inulit cay Juan niyong canyang iná
baquit sa primero,i, balat ang dinala.

Ang cay Juang Tamad na ipinag turing
iná po,i, di baga yao,i, bitoo rin
di ninyo sinabi at ipinalining
bitoong may lama,i, siya cong cucunin.

Ang uica sa canya,i, icao pala naman
di naquiquilala bitoong may laman,
lumuti,t, may taquip iyong tatandaan
cun icao ay aqing muling pag utusan.

Cayo po ang tacsil ina,t, hindi aco
di liniliuanag cun mag utos cayo,
di dapat sisihin acong anác ninyo
ualang casalanan at na sasa inyo.

Sa ganitong pulong at pag uusapan
asauang may damdam naquiquinig naman,
nag uica,t, sinabi na may catouiran
esposa cong sinta ang anác tang iyan.

Sagót ni Sofia sa casi,t, esposo
sa anác tang iya,i, nag tataca aco,
di naman marunong at ualang estudio
cun baquit maalam parang abogado.

Páhiná 28

Tingnan mo esposo,t, aqing sasabihin
nang na sasa pulóng aqing cacaonin,
sulat na cartilla,i, sinaysay sa aquin
tanang significa ay ipinalining.

Di sucát mamangha ang puso mo,t, loob
sa canítang anác maalam at talós,
pag quinacasihan niyong Poong Dios
daig pa nãa,t, talo ang nanãag estudios.

Salamat sa Dios ang uica nang amá
at di man nag aral may sinimpang ciencia,
cahimanauari ay ituto siya
sa capayapaan na toua,t, ligaya.

Sa usapang yaon nang canyang magulang
hindi umiimic cahit caputoc man,
anopa,t, ang puso,i, tumatangap naman
nang galac na toua ayon sa sinaysay.

Ano,i, nang matapos ang canilang pulong
sa amá,t, sa iná ang uica ay gayon,
manãa loob ninyo,i, houag malingatong
at mag hahanap na mag pamula nãgayon.

Maguing ilang arao siya ay nalis na
reino nang Portugal ang canyang pinunta,
ang nasa nang loob at ticang talaga
balang hanap buhay papasucan niya.

Nang dumating doo,i, di rin nag hahanap
uala siyang gaua cun hindi humicap,
ang pagcain niya ay sa batóng inãat
doon humihinãgi pag dating nang oras.

Páhiná 29

Sa lugar na ualang sucát macaquita
siya,i, paroroon bato,i, tatangnan na,
saca sasabihing daling mag handa ca
nã comida,t, aco ay nagugutom na.

At pagcacatapos siya,i, macacain
ang uica sa bató,i, madaling ligpitin,
inaala ala ay baca malining
nang capoua tauo na sino ma,t, alin.

Nang maguing sanglingo itong nacaraan
pagca tahan niya sa reinong Portugal,
isang hating gabi,i, na catahimican
batóng encantado,i, quinuha,t, tinangnan.

At sinabi niyang icao aqing bató
na bigay sa aquin matandang Nuno co,
daluang sacong bigas sa ami,i, dalhin mo
para cacainin nang amá,t, iná co.

Gayon ang panãulam ay iyong samahan
sundin mong madali,t, huag cang magculang,
nang oras na yaon agad naganapan
sinunod nang batóng canyang casangcapan.

Ano,i, nang maguising ang amá at iná
daluang sacong bigas naquita pagdaca,

sa guitna nang bahay at may casama pa
na isda at ulam loob ay nag taca.

Ináng si Sofia ay agad namanglao
malaquing totoo dalang gunamgunam,
ang esposong sinta,i, canyang tinauagan
aco ang uinica,i, hindi mapalagay.

Ito,i, saan galing na bigas na ito
taglay cong pangamba,i, malaquing totoo,
baca ito,i, dala nang anác tang bunso
pinagmulan nito ay ala-ala co.

Ang paquiramdám co cataua,i, malambót
hangan di co ito matanto,t, matalós,
asaua cong sinta sa gusto co,i, sunod
nang di alinlanġan ang puso co,t, loob.

Icao ay umoui,t, pumasoc sa reino
ang manġa tindaha,i, pauang libutin mo,
na cun may nangyaring anoman at ano
hindi masasarhan ang bibig nang tauo.

Sa sintang esposa si Fabio,i, sumunod
umoui sa reino at nag libot libot,
siya ma,i, may roon na dala ring tacot
na hindi mauala panġambá nang loob.

Nang ualang maquitang manġa capulunġan
ni balitang hugong tungcol sa nacauan,
cun dito,i, may roong tindahang naualan
hindi malilihim pilit maaalman.

Lumagay ang loob umahon na siya
sa Visadang villa tumunġo pagdaca,
ano,i, nang dumating bati ni Sofia
ano ang lacad mo nġayo,i, magsabi ca.

Ang sagót ni Fabio esposa cong irog
ang bagay na yao,i, ualin mo sa loob,
lahat nang tindahan ay aqing nalibot
ualang nanaualan houag cang malungcot.

Manġa calumbayan ni Sofiang sinta
nang matanto yaong sabi nang asaua,
nasaulang muli para nang dati ca
anác niya lamang siyang ala-ala.

Nġayo,i, sanglingo nang nacaalis dito
di pa bumabalic na guilio na aco,
saan cayang lugar yaon napatunġo
baquin di hanapin sintang asaua co.

Ang sagót ni Fabio,i, houag cang manimdim
cun hindi narating aqing hahanapin,
di бага,i, nang malis paalam sa atin
mag hahanap búhay cacainin natin.

Totoo nġa yaon sangayonan quita
mag hahanap búhay nang paalam siya,
una,i, ang pag guilio saca ang isa pa
maalman ang bigas cun saan quinuha.

Hindi na natuloy si Fabio,i, naghanap
cagyát sa darating ang canilang anác,
nanġag comustahan saca siniyasat
cun sinong nagdala daluang sacong bigas.

Aco po ang sagót mahal na iná co
ang siyang nag utos nag padala rito,
at ala-ala co,i, magugutom cayo
pinag hanapan po ang ibinili co.

Anác co,i, cun caya hindi mapalagay
loob co,i, palagui na may gunamgunam,
at hindi mauala pag aalinlanġan
pinag mulan nito,i, ibig cong maalman.

Diyata,i, cun gayong pinag hanapan mo
malaqui ang toua nang puso,t, loob co,
anong colocacion tanong co sa iyo
ang pinapasucan ay anong trabajo.

Iná po,i, bala na na nacacayanan
na iniuupa nang sino,t, alin man,
pinapasucan co,t, macaquita lamang
maaisustento sa manĝa magulang.

Sa iyong tinuran oh bunsó cong sinta
tinangap cong toua,i, ualang macapara,
caming nag aruga,i, inaala-ala
cacasihin ca rin nang Dios na Amá.

Aalis na muli,t, ang pag hahanap co
iná,i, matitiguil cun tumahan dito,
pinuntahan niya,i, Portugal ding reino,t,
marami na roon siyang amistado.

Ito,i, sabi lamang sa canyang magulang
na siya ay doo,i, mag hahanap buhay,
bago,i, ualang gaua cung hindi mag pasial
sa manĝa amistad naquiqui paglibang.

Cun caya marami siyang caquilala
dahil sa ugaling ipinaquiquita,
sinomang mag utos sinusunod niya
houag lamang hindi niya nacacaya.

Cun siya,i, pacanin nang alin ma,t, sino
ay hindi cumai,t, ayao na totoo,
uiuicain nila,i, icao ay paano
panagót na lamang ay busóg pa aco.

Páhiná 33

Siya ay mayroong naguing caibigan
na casama sama sa gabi at arao,
saan man paroo,i, di naghihualay
parang magcapatid ang pagsasamahan.

Caibigang ito,i, taga Babilonia
capoua binatang pareho ang dalua,
caya naroroo,i, layás sa canila
ang sabi,t, pahayag tumampo sa amá.

Mana,i, isang arao sila,i, may naranan
na maraming tauo,t, mayroong baysanan,
sila ay pumanhic ibig na matingnan
ang novio at novia na bagong quinasal.

Palibhasa,i, dati at caugalian na
tungcól casam ento ay mayroong boda,
ang nanĝaroroon ay niyaya sila
at pinacacain magcasamang dalua.

Nĝala,i, Feliciano niyong caibigan
pagdaca,i, dumulóg na cumain naman,
si Juan ay hindi,t, totoong naayao
siya rao ay busóg ang sagót sa tanan.

At nang macacain ay napaalam na
sila,i, nag pupulong sa paglacad nila,
ani Feliciano aco,i, nag tatabá
caibigang Juan cung baquit gayon ca.

Umaga,t, tanghali maguing sa hapunan
di co naquiquita na cumain icao,
icao бага,i, santong ualang cagutuman
sa iyo ay aco,i, nag cacamamanghan.

Páhiná 34

Caibigang Sanoy aco,i, hindi santo
naguing ugali na capagca bata co,
pagdating nang oras ang guinagaua co
iinom nang tubig ay busóg na aco.

¡Jesús! ang uinica niyong caibigan
namamaang aco sa iyong tinuran,

¿sino caya baga sa mundong ibabao
sa tubig na lamang tauo,i, mabubuhay?

Ang sagót ni Juan aco n̄ga amigo
sa pag inom lamang nabubuhay aco,
magaling pa icao ani Feliciano
ualang cagastahan at daig mo aco.

Bago,i, hindi gayo,t, ang paraan niya
cusang nahiualay sa canyang casama,
at sa batóng in̄gat niyang encantada
doon humihin̄gi nang pagcain niya.

Hahanap nang lugar mabuting tayuan
na uala sinomang sucat macamalay,
at cun matapos na,i, babalic na naman
sa cay Felicianong canyang caibigan.

Ganitong palagui guinagaua niya
hindi natatanto nang canyang casama,
sa laqui nang hili siya ay gumaya
nainom na lamang cung nagugutom na.

Ang quinahinatna,i, siya,i, nagcasaquit
cataua,i, humina,t, naratay sa baníg,
sa canya ay uala sinomang nalapit
na tumin̄gin baga at mag malasaquit.

Páhiná 35

Sa bahay na canya na tinutuluyan
hindi naman siya pinaquiqualman,
maliban cay Juang canyang caibigan
ang napaparoo,t, siya,i, dinadalao.

Ang saquit na yao,i, iquinamatáy na
sa mundo,i, pumanao ang canyang hininḡa,
mapanaghiliin ay di sucat palá
at di cagalin̄gan ang naguiguing bun̄ga.

At nang mamatáy na ay uala sino man
na tauong nalapit bilang maquialam,
palibhasa,i, uala na camag-anacan
maliban cay Juang canyang caibigan.

Pinasán ni Juan bangcáy ay dinalá
yaong cementerio ay tinun̄go niya,
at pagdating doon ay humucay siya
inabot nang dilím di nalilibing pa.

Nang oras na yaon ay may cadilimán
linapitan siya,t, pinag sungabanan,
sa laqui nang canyang man̄ga catacutan
nag tacbo pagdaca,t, bangcáy ay iniuan.

Naualan nang loob isip ala-ala
sigla nang malaquing catacutang dala,
palibhasa,i, dilím ay hindi maquita
pinto nang libin̄gan na lalabsan niya.

Cun caya malaqui dalang catacutan
na sa loob niya,t, laguing gunam gunam,
sumungab sa canyang marami,t, cabanan
ay man̄ga caloloua nang narooong patáy.

Páhiná 36

Ang boong acala,i, na sa huli niya
cabang nag sisungab hinahabol siya,
sa quinatacbo,i, halos ang hininḡa
di na magca uli at humihin̄gal na.

Nalugmoc sa lupa sa laqui nang pagod
halos ang hininḡa niya,i, nan̄gan̄após,
sapagca lugami sumilid sa loob
¡Jesús co! ang uica ilayo sa tucsos.

Itong uicang Jesús nang canyang masambit
nasaulang loob luminao ang isip,
sampong catacuta,i, napau,i,t, naalis
pinto nang libin̄gan ay canyang nabatid.

Nag labas na siya at nag patuluyan tinunĝo ang dating bahay na urunĝan, nang quinabucasan canyang naisipan umalis na roon sa reinong Portugal.

At noui nang muli sa Visadang villa ang amá,t, ang iná,i, dadalauing sadyá, ano,i, nang dumating sabihin pa baga ang toua nang loob nang magulang niya.

Ang uica nĝ iná,i, salamat sa iyo lubhang malaqui na manĝa pag-guilio co, comusta ang búhay ¿oh bunsóng anác co? at saan nagbuhat pagdating mong ito.

Sagót na tinuran iná co,t, magulang pinangalinĝan co,i, ang reinong Portugal, cusang naparito,t, cayo,i, dinadalao cabuhayan ninyo,i, ibig cong maalman.

Lubós yaring toua nĝ puso,t, loob co di mo linilimot coming magulang mo, cacasihin ca rin nĝ Poong si Cristo pamamanahin ca ligaya sa mundo.

Dapua,t, ang iyong minumutyáng amá mulá nang gumaling ang saquit na dalá, pumirme na rito,t, di umaalis pa cataua,i, mahina,t, di para nang una.

Ang sagót ni Juan ano pong gagauin diyata,i, cun siyang caloob sa atin, tibayan ang puso,t, tumauag dalanĝin sa Dios at tayo,i, caaauaan din.

Lumapit sa amá,t, humalíc sa camáy at saca nag-uicang ito ang tinuran, calagayan ninyo,i, houag ipamanglao tiisin ang hiras Dios ang may bigáy.

Cahima,t, mahina ang catauan ninyo at cayo po amá,i, di macatrabajo, dumalanĝin lamang tayo po cay Cristo hindi mauauala ang aua,t, saclolo.

Ang cacanin ninyo sa gabi at arao amá po ay cayo,i, aqing padadalhán, caya po naalis nag hahanap buhay maisustento co sa manĝa magulang.

Di lubhang nalauon doon sa canila siya,i, napaalam sa amá,t, sa iná, aalis na muli,t, ang nasa co,t, tica ang tutunĝuhin co,i, reino nang España.

Lumuhód sa harap nĝ canyang magulang bendición po ninyo aco,i, pabauonan, ang camáy nang amá,i, iguinuad naman pinahalíc niya at benendicionan.

At saca sa iná ay siya,i, lumapit hinaguíp ang camáy at tuloy humalíc, benendicionan di,t, ang uicang sinambit ang paroronan mo naua ay masapit.

Naglagos na siya,t, tinunĝo pagdaca ang talagang nasang reino nang España, nang dumating doon nagpapasial siya ang loob nang reino,i, linilibot niya.

Naglilibang siya sa manĝa tindahan at umaamistad sa canino pa man, palibhasa,i, bagong cararating lamang humahanap siya tutuluyang bahay.

Ang ugaling dati capagcaraca na cun sa ibang lugar naroroon siya,

dating catamara,i, linilisan muna
maalam sumuyo,t, loob ay maganda.

Cun paquiusapan nang alin ma,t, sino
tungcól sa anoman na cayang trabajo,
loob ay malinis sa capoua tauo
madaling cumita manĝa amistadado.

Di humabang arao pagcatahan niya
sa Españang reino,i, may caquilala na,
doon na tumuloy at naging casera
sa arao at gabi ay urunĝang sadyá.

Páhiná 39

Ang caserang yao,i, may binatang anác
na casama-sama ay ni Juan Tamad,
sa loob nang reino ay pahicap hicap
casayahang madla,i, siyang minamalas.

Cun matapos silang macapag pasial na
ouui sa bahay magcasamang dalua,
caibigang ito,i, tantong nagtatacá
at di mapacain doon sa canilá.

At sa encantadong bató niyang inĝat
laguing humihinĝi pagdating nang oras,
cagagauang ito,i, lihim at di hayág
ni sinoma,i, uala na nacatatatap.

Pumucao sa loob at naala-ala
baca nagugutom ang magulang niya,
huminĝi sa bató niyang encantada
dalhan nang cacanin ang amá at iná.

Guinanap pagdaca na hindi naliban
nĝ oras na yaon manĝa cahinĝian,
natoua ang loob nang canyang magulang
sila,i, may cacanin sa gabi at arao.

At natatanto na nĝ magulang niya
ang bigas na yao,i, sa anác na dalá,
hindi lamang batid nila,t, natataya
anác ay mayroong batóng encantada.

Ang magcaibiga,i, muling sabihin co
sa umaga,t, hapon sila ay paseo,
Tamad na si Jua,i, bihasang totoo
na ualang trabajo mulang maguing tauo.

Páhiná 40

Doon sa canilang manĝa pagsasama
nalilibot nila loob nang España,
capag may naranang dalagang maganda
ang uica cay Juan ay ibiguin mo na.

Isasagót nama,i, ang bagay na iyan
uala sa loob co,t, di pa gunam-gunam,
ang pagparito co sa Españang bayan
di iyan ang hanap cundi caibigan.

Mana,i, isang arao naparaan sila
sa tapat nĝ torre nĝ bunying princesa
na na sa bintana,t, sila,i, naquiquita
ang pinagmamasdan ay silang dalaua.

Natinĝala naman ni Jua,t, namalas
nĝinibitan niya,t, sinusuliap suliap,
princesa Leonila ay napahalac-hac
natoua sa anyong nanĝibit nasuliap.

Ani Juan Tamad ay tingni amigo
nataua sa aqui,t, na-iibig aco,
tumiguil na cusa titingna,t, tutunĝó
toua nang princesa ay di mamagcano.

Uica nang princesa sa canilang dalua
hayo,t, magpatuloy na cayo,i, malis na
sa catouaan co,i, ang aqing hininĝa
nanĝanĝapós halos di na macataua.

Nalis na n̄ga sila na nag madalian
at noui na naman sa canilang bahay,
magmula na noon bagama,t, napasial
di napaparoon cundi noon lamang.

Di naman nalauo,t, ang bunying princesa
loob ay pumanglao at nagca balisa,
hindi magca uasto loob ala-ala
catauan ay hindi capara nang una.

Misterio nang Dios na sucat pagtac-han
princesa Leonila,i, nag laman ang tiyan,
ang loob at puso ay di mapalagay
sa dagsang sacuna na cahambal hambal.

Puso,i, nalugami at tatan̄gis-tan̄gis
sa dalauang matá luha,i, nabalibis,
ang loob ay guló puputoc ang dibdib
sa di maulatang signos na sinapit.

Di icacatulog sa gabi at arao
at pinapanimdim ang cahihinatnan,
baquit caya бага yaring capalaran
palad na quiquitil nang tan̄gan cong búhay.

Hindi co malirip ang bagay na ito
cun ano,t, sinapit nang imbing palad co,
ualang masasabi cahiman at anó
cundi ito,i, signos nitong catauan co.

Paano ang aquin n̄gayong calagayan
puri co,i, uala na anong casaysayan,
ang libác at pula nang tauo,i, cacamtan
di ano pang aquin na capapacanan.

Icao catauan co caya ay paano
n̄gayo,i, saan caya aco patutun̄go,
mabuhay man бага ang tauo sa mundo
cun uala nang puri parang gamó-gamó.

Ang lalong matinding inaala-ala
di co icacain sa toui toui na,
cun ito,i, maalman n̄g hari at reina
na amá,t, iná co,i, magcacamit dusa.

Sa mundo,i, uala na,t, para cong pinatáy
ang nagcalauin̄ging pinagcautan̄gan,
nasira ang puri,t, parang pinugayan
cun matanto ito,i, capalít ang búhay.

Himalá nang Dios na bigay sa aquin
signos co na yata at planetang linsil,
ualang naalmang daang maguing dahil
nang sacunang itong aquing nararating.

At sa torreng ito,i, mulá nang matira
aco,i, ualang sucat gá masasabi na,
cundan̄gan n̄ga yata signos co,t, planeta
caloob sa aquin nang Dios na Amá.

Cundi noong minsang mamintana aco
taóng nagdaraan ang dalua catauo,
isa,i, tumin̄galá at naquita aco
tumaua,t, n̄gumibit ay natoua aco.

Dili co mataróc matapos isipin
ang nangyaring yao,i, sumasapanimdim,
diua ay yaon n̄ga,i, siyang naguing dahil
pinagmulán nitong sacuna,t, hilahil.

Dios na Poong co,t, Pan̄ginoong Amá
calarahin aco,t, iyong ipag-adyá,
sinapit cong ito,i, malaquing pan̄gambá
titiisin co po cun iyong talagá.

¡Oh Vírgen Mariáng Ináng masaclolo!
patnubayi aco at ipagtangól mo,

sacuna,t, lingatong niyaring catauan co
matiis co rin po,t, ilayó sa tucsó.

Aco man ay ualang inaala ala
sucat pagbayaran na guinauang sala,
cun ito,i, maalman nang hari cong amá
buhay co,i, peligro,t, cacamtan co,i, dusa.

Maguing limang buan itong nacaraan
ang bunying princesang tiguib hapis lumbay,
di niya maisip damdam nang catauan
cabuntisan niya,i, halata nang tunay.

Yaong si D. Feliz hari niyang amá
at ang reina Inés na casi,t, esposa,
pumanhic sa torre at vinivisita
ang canilang anác princesa Leonila.

Ano,i, nang dumating sa torreng tahanan
ang hari,t, ang reina,i, tantong napamaang,
cun baquin anila,t, ang princesang mahal
di sumasalubong sa aming pagdatal.

Princesa Leonila,i, hindi macaharap
sa amá,t, sa iná matá,i, di isuliáp,
ang tacot at hiya ang dumadagabdab
sa dibdib at puso ay hindi maagnas.

Nang oras ding yao,i, nahalata nila
yaong cabuntisán ng bunying princesa,
naboual sa tindig pareho ang dalua
naualan nang loob isip ala-ala.

Páhiná 44

Nang mahimasmasang pag saulang isip
ang hari,t, ang reina bumanĝo,t, nagtindig,
ang uica nang amá ĝoh anác cong ibig?
ano,t, gumaua ca nang hindi matouid.

Reinang iná niya nama,i, ang uinica
ĝoh anác cong sintang sa puso co,i, mutyá?
baquin baga icao ay nag pacasira
puri,i, sinayang mo,t, uinalang bahala.

Di muna lininĝón coming namuhunan
nagcandi candili,t, nag pala palayao,
guinugol ang puyat at malaquing pagál
saca ang ganti mo,i, laso,t, camatayan.

Acong nag aruga,t, nag pasupasuso
nagtiis nang hirap sapol pagcatauo,
di mo na dinamdam inala-ala mo
puri,i, ininĝatan tiquis cang naglilo.

Macetas ca nami,t, sa matáng aliuan
camuc-ha ay rosas sadyáng cabanĝuhan,
manĝa loob namin at dinadampiohan
anomang sacuna,i lunas ca at cordial.

Saca nĝayo,i, ito ang ganti mo,t, bayad
tubo,t, paquinabang sa pagál at puyat,
palamara,t, tacsil anác na dulinĝás
anác na souail campón ni satanás.

Ang bunying princesa,i, naluhod pagdaca
na bumabalisbis ang lúha sa matá,
mahal na iná co aco,i, natalaga
cabit yaring búhay nĝayon ay quitlin na.

Páhiná 45

Iná,i, pag hinaho,t, sandaling paquinĝan
ang ilang catagang sa inyo,i, tuturan,
marapat nĝang aco,i, inyong paratanĝan
parusa,i, ilagdá at may casalanan.

Mahal na iná co ay signos co yata
at palad na lihis bucod sa capoua,
ualang nasasabi diua ay himalá
nĝ Dios na Hari nang Lanĝit at lupa.

Unauain ninyo mahal na iná co
pinagmulan nitong pagcacaganito,
noong isang arao nanununḡao aco
taóng may nadaan na dalua catauo.

Natinḡala aco,t, nagpanamang titig
aco,i, tinauana,t, sa aqui,i, nḡumibit,
di co napiguilan natouang masaquit
sa naquitang anyong anaqui bolislis.

Magmulá na noon ay nagca balisa
sa aquing cataua,i, may nababago na,
ito nḡa po iná aquing naguing hanga
ualang uala acong masasabing ibá.

Diua,i, ito,i, signos at planetang linsil
na bigay nang Dios caloob sa aquin,
tinatangap co po,t, aquing titiisin
sampong yaring búhay ay inihahayin.

Narinḡig na ninyo mahal na iná co
Dios ma,i, sacsihi,i, totoong totoo,
lahat cong casama ay tanonḡin ninyo
cun may masasabi cahiman at sino.

Páhiná 46

Sa sinabing yaon nḡ bunying princesa
ang mahal na hari,t, ang mahal na reina,
hindi umiimic linilining nila
ang manḡa sinaysay nangyari sa canya.

Manḡa dibdib puso nila,i, alinlanḡan
at dili maisip ang pag papacanan,
tumauag sa Dios na sila ay bigyán
lubos na payapa at caliuanagan.

Ang hari,t, ang reina,i, nḡ macapag-isip
gayari ang uica,t, canilang sinambít,
sa tahanang ito,i, di cana aalis
layao ay di mo na nḡayon masisilip.

At tuloy umalis nang ma uica ito
tumunḡo na sila sa real palacio,
magmulá na noon loob nila,i, guló
hinayang sa anác ay di mamagcano.

Tinasahan nila sa canyang pagcain
sampong ala-ala,i, pinaram pinouing,
nauala sa loob toua at pag-guilio
di na alintana anomang marating.

Ano,i, nang sumapit yaong cabouanan
na capanḡanacan nang princesang mahal,
sa aua nang Dios at Vírgeng maalam
nacaraa,i, ualang sacunang anoman.

Cambal nang manḡanác capoua lalaqui
maganda ang quias pauang mabubuti,
tumauag nḡ hilot at ang servidumbre
na casama niya sa arao at gabi.

Páhiná 47

At siya rin naman ang naquiquialam
buhat nang manḡanác ang princesang mahal
pagcai,t, lahat nang manḡa cailanḡan
ang criadang yao,i, siyang nagbibigay.

Panḡala,i, Ursula nang canyang criada
na may cabaita,t, hustong umarregla,
princesa Leonila,i, tumanong sa canya
cun anong mabuti na gauing magandá.

Nanḡunḡusap siya luha,i, naagay-ay
sa dalauang matá ang camuc-ha,i, cristal,
yamang talastas mo yaring calagayan
maguing iná ca nang dapat pagsabihan.

Ano caya bagang marapat cong gain
ali,t, sino cayang papapag anaquin,

aco,i, ualang sucat na dapat tanonġin
hatol mo ang siya na aqing susundin.

Sagót ni Ursula sa bunying princesa
cun gayon po,i, aco siyang bahala na,
pinaronan niya cabo de la guardia
at nagsabi siyang ganito ang badyá.

Don Federico,i, caya aco naparito,t,
sa inyo Don Andrés mayroon pong gusto
princesa sa torre inutusan aco
daluang anác niya,i, hauacan dao ninyo.

Sagót nang dalaua dito cay Ursula
sabihin mo,i, oó sa bunying princesa,
yaong mġa bata,i, inyong ipasoc na
doon sa simbaha,t, cami susunod na.

Páhiná 48

Nasoc na nġa sila,t, canilang dinatnan
yaong daluang batang aanaqing tunay,
hinauacan nila, at nang masangcapan
nang mahal na padre, ang ulo,i, binusan.

Isa,i, ang panġala,i, Antonio de Risa
icalua,i, ang nġala,i, Feliz de Carcaja,
lumabás na sila,t, nouing para-para
manġa bata nama,i, sa torre dinalá.

Loob nang princesang na sa capanglauan
manġa anác niya,i, niyong mabinyagan,
naisban nang munti,t, ang uicang tinuran
Ursula ay ano ang manġa panġalan.

Panġinoong mahal princesa Leonila
ang manġa panġalan anác ninyong dalua,
isa po,i, ang nġala,i, Antonio de Risa
ang isa po nama,i, Feliz de Carcaja.

Ang daluang bata,i, capoua maquisig
ang panġanġataua,i, pareho ang tindig,
ang tabas nġ muc-ha ay paris na paris
nag tataglay toua balang macamasid.

Lacás nang paglaqui nang batang dalaua
parang binubunot ang paghaba nila,
maguing limáng taón ang edad na dalá
ang loob nang hari totoong balisá.

Ang uica sa reina esposang sinta co
sandaling paquingan ang sasabihin co,
lulan nang loob co,i, cun aayunan mo
paalsin sa torre mag-iinang tatlo.

Páhiná 49

At di co na ibig na doo,i, matirá
cundi ang gusto co,i, maualay sa matá,
cun palagui riya,t, aqing naquiquita
ang loob co,i, parang mainit na baga.

¡Oh cun dili caya sintang esposa co
aco,i, mag-utos at mag papabando,
mahal man at mura tungcól bagong tauo
manġag siparito sa real palacio.

Bagong tauo lamang mahal man at mura
at yapusan nitong apó nating dalua,
mamarapatin co na nalang pagsala
ipacacasal co princesa Leonila.

Sintang esposa co icao ay tumugón
sa aqing sinabi, ano nasang-ayon,
caya nġa,t, nangyari at magca gumayon
ualang ibang amá cun hindi nġa yaon.

Reina ay sumagót cun siyá mong gustó
masamáng di sundin yao,t, pacaná mo,
cun icao,i, souayin icapopoot mo
at maguiging sanhi sa puso,t, loob mo.

Pinagcaisahan nilang mag-asaua
ang bagay na ito,t, minagaling nila,
nang quinabucasa,i, nag-utos na siya
at pinabandohan loob nang España.

Ang resa nang bandong ipinagtatauag
tungcól bagong tauo mahal man at hamac,
sa real palacio ay manġag siharap
at may patorneo sa arao nang bucas.

At sa iba,t, ibang caapid na reino
ay ipinag-utos gauin ang bandillo,
gayon din ang resa tungcól bagong tauo
mahal man at hamac ay mag siparito.

Ganaping madali,t, sa arao nang bucas
sa real palacio ay matipong lahat,
na houag ang hindi manġag sisiharap
at may patorneo ang haring marilág.

Nang quinabucasa,i, nanġag datinġan na
sa real palacio ay nagcaipon na,
iba,t, ibang reino,i, pauang naroon na
pagsunód sa hinġi nang haring monarca.

Nanġusap ang hari sa haráp nang tanan
unauain ninyo at aquing tuturan,
aná cong princesa,i, may anác na cambal
na daluang lalaqing pinacamamahál.

Mura man at mahal tungcól bagong tauo
at yapusán nitong aquing daluang apó,
ay ualang pagsala,t, ipacacasal co
princesa Leonila na mutyáng anác co.

Daluang apó niya,i, tinauag pagdaca
pinahalobilo sa tanang grandeza,
sa pagcacapisan nang tauong lahat na
ualang niyapusán daluang apó niya.

Nang lumilipas na tauong caramihan
ay siyang pagdating nang magcaibigan,
ni Juan Tamad at saca ni Julian
nag mamalas sila at papasial pasial.

Tinamaang titig niyong manġa apó
yumapós cay Jua,t, uica nila,i, ito,
amá po ang sabi saan galing cayo
baquit nġayon lamang cayo naparito.

Amá po,i, lauon nang cami,i, naghihintay
ay baquit nġanġayon naparito lamang,
umi-iyac sila,t, luha,i, naagay-ay
at capona yapós na di humiualay.

Ang mahal na hari,t, ibang manġa tauo
lubhang nagtatacá sa nangyaring ito,
sa lahat nang mahal iba,t, ibang reino
ualang niyapusan cahiman at sino.

Cundi isang hamac at ualang cuenta
niyapusán nitong mġa batang dalua,
anhin na ang hamac at hindi vale na
cun baquin at yao,i, nag nġinġibit baga.

Calat ang pulunġan niyong capisanan
uica,i, loco yata iyang tauong iyan,
ang sabi nang iba ay di naman ganyan
hichura nang locong ualang cabaitan.

Ang haring Don Feliz nag-utos pagdaca
at si Juan Tamad ipinadaquip na,
dinalá sa cárcel at piniit siya
uala siyang malay cun anong causa.

Nang oras ding yaon ang haring maranġal
nagpagaua agad nang jaulang bacal,

at capagcayari Tamad na si Juan
quinuha sa cárcel doon inilagay.

Sa jaulang bacal maisoot doon
ay maraming tauo na pumaparoon,
dahil sa balitang matunóg na hugong
ang na sa jaula,i, nanġibit nasangoy.

Una,i, sa balita,t, saca ang isa pa
ibig mapanood tinauag na amá,
balang macaquita uica,i, iyan palá
ang ipacacasal cay Doña Leonila.

Yaon namang daluang anác niyang cambal
palaguing paroon sa jaulang bacal,
ang uica nang dalua na isinisigao
amá po ay baquin cayo,i, naririyán.

Tauong nanġaroo,i, lubhang nagtatacá
nagtatalong lubós bait isip nila,
ang hichurang iyan ang uica nang iba
ma-ibig baga ni Doña Leonila.

Anang iba namang nag sasalitaan
hindi masasabi nang sino,t, alin man,
di naquiquilala sa estado,t, lagay
ang tauong mayroong inġat na panglumay.

At may nag sasabing diua ay himalá
nang Dios na Hari nang Lanġit at lupa,
ayuan cun gayon dapat maniuala
cun pacaná noon ay mangyayari nġa.

Yaon namang canyang caibigang carnal
na casama niyang panġala,i, si Julian,
si Jua,i, nang dacpin sa tacot na taglay
lumigpit pagdaca,t, umalis tumanan.

Páhiná 53

Hindi na liningon caibigan niya
tumachó nang agád punta sa canila,
di pa natatanto cung anong causa
iniuan at sucat di inalintana.

Muli cong sabihin yaong magcapatid
anác nġ princesa na may lumbay hapis,
sa jaulang bacal dudulog lalapit
at quinacapulog ganito ang sambit.

Ano ang dahila,t, nacuculong cayo
anong casalanan sabihin po ninyo,
coming anác ninyo nġayo,i, naririto
na mag dedefensa sa anomang trato.

Sa bagay na yao,i, ang haring maranġal
ang loob at puso,i, hindi mapalagay,
sa tanang grandeza,i, ang uicang tinuran
hindi maaari cundi ang icasal.

Lalo at mahigpit ang sa bandong resa
pilit gaganapin na ualang pag sala,
Tamad na si Juan ay ipinadala
sa real palacio pati nang princesa.

Nang siya,i, maharáp sa haring maranġal
si Jua,i, tinanóng cung anong panġalan,
gayon din ang bayang iyong tinubuan
sampong magulang mo sa aquin ay turan.

¡Oh sacramagestad at panġinoon co
sasagót po aco,t, tinatanong ninyo,
Juan ang nġalan co at hamac na tauo
sa Visadang villa tumubo po aco.

Páhiná 54

Ang lugar na yao,i, sacop nang Portugal
ang amá,t, iná co,i, doon tumatahan,
Fabio ang amá co isang hamac lamang
iná co,i, Sofia na quinamulatan.

Sa mahal na hari na matanto ito
ipinatauag na Señor Arzobispo,
n̄g oras ding yaon doon sa cabildo
si Jua,t, princesa ay denesposado.

At saca ang hari agad nagpatauag
limangpuong soldado sa cabildong hayág,
n̄gayon di,i, magbigla na cayo,i, lumacad
ipagsama ninyo apat na mag-anac.

Sa Monte Cantabros ay dalhin ninyo
doon sila iua,t, magbalic na cayo,
mag biglang lumacad sundin ang hatol co
nang sila,i, di co na naquiquita rito.

Nang matanto yaon n̄g bunying princesa
na silang mag-anac itatapon palá,
naualan nang isip sampong ala-ala
sa quinalalagya,i, nalugami siya.

Calahating oras na pinag ulapan
nauala ang canyang man̄ga caisipan,
sa aua nang Dios at Vírgeng maalam
pinagsaulan din at naliuanagan.

Taghoy nang princesa ¡oh Vírgen María!
patnubayi aco,t, iyong ipag-adya,
sa sentenciang bigay n̄g hari cong amá
tinatangap co po cahit ualang sala.

Páhiná 55

Sa dalauang matá ang luha,i, nunucal
sa habag na dala nang princesang mahal,
maraua cong palad na quinahinatnan
Dios co po,i, aquin na pagtitiisan.

¡Oh torreng tahanan aalis na aco!
¡oh catreng hihigán paalam sa iyo!
hindi na babalic at uacás na ito
nang capós cong palad sa Españang reino.

Paalam ¡oh balcong aquing panun̄gauan!
¡Oh sillang loclocan sa iyo,i, paalam!
ito ay uacás na,t, cayo,i, malilisan
nang saliuang palad sa Españang bayan.

At icao hagdanan paalam sa iyo
acong ualang palad sa Españang reino,
di na tutuntun̄gan icao nang paá co
cundi n̄gayon lamang sa pag panaog co.

Sa iyo Ursula aco ay paalam
ang pagsasama ta ito,i, catapusán,
sa pinagdaanan cong man̄ga cahirapan
ay para cang iná na tinataghuyan.

Ano cayang aquing igantí sa iyo
sucat maguing pála na paquinabang mo,
utang na loob co,i, malaquing totoo
nag malasaquit cang parang magulang co.

¡Oh iná cong sintáng pinagcautan̄gan!
nag pasupasuso,t, puhunan ay búhay,
acong anác ninyong aalis papanao
maanong tanauin muc-ha ay isilay.

Páhiná 56

Mahal na iná co cahima,t, mapait
at aco ay lason sa puso at dibdib,
cayo po ay di man sa aqui,i, lumapit
tanauin man lamang aco sa pag-alis.

Guilio na iná co cayo ay cahiman
uala sa haráp co ay linuluhuran,
bagaman at lason sa puso ay subyáng
bendición po ninyo aco,i, pabauonan.

Paalam sa iyo ¡oh Españang reino!
bayang tinubua,t, dito naguing tauo,

ang arao na ito,i, uacás nang totoo
di na yayapacan nang m̃ga paá co.

Saca nagpatuloy sila,i, lumacad na
apat na mag-anac at soldadong sama,
sa laqui nang galit ñ hari at reina
di man tinanauan tiniis binatá.

Habang lumalacad ang princesang mahal
umiiyac siya,t, luha,i, naagay-ay,
ang dalauang anác siya,i, lalapitan
uiuicai,i, iná houag pong mamanglao.

Baquin baga cayo,i, umiiyac iná
narito at ating casama si amá,
cayo po ay houag na mag-ala-ala
ang pagtañgis ninyo nama,i, itahan na.

Di rin tumitiguil nang quinaiiyác
at di pinapansin ang sabi nang anác,
ang casi,t, esposo na si Juan Tamad
hindi umiimic sucat nagmamalas.

Páhiná 57

Ano,i, ñ sapitin bundóc ñ Cantabro
iniuan na roon ñ m̃ga soldado,
ang soldadong ito,i, bumalíc sa reino
at doon nagtuloy sa real palacio.

Haring panginoon ay naroroon na
sa Cantabrong bundóc aming iniuan na,
ang sagót ñ hari ay mabuti anya
cayo naman ñgayon ay magsi-oui na.

Apat na mag-anac siyang sabihin co
nang sila,i, maiuan nang mañga soldado,
princesa Leonila mañga matá,i, puctó
puputóc ang dibdib ang loob ay guló.

Lumapit si Jua,t, ang uinica niya
esposa cong guilio baquit niniyac ca,
capilas nang dibdib houag manimdim ca
aco ay narito,i, di babayaan ca.

Sinapit tang palad ay di gunamgunam
na magca ganitong pinag-isang tunay,
dilidilihin mo,t, sa dibdib iquintal
capalarang ito,i, Dios ang may bigay.

Samantalahan mo,t, hirap ay tiisin
pagtauag sa Dios sa puso,i, itim,
cacasihang tayo niya,t, bibihisin
ipagcacaloo ang aua sa atin.

Iyang mañga luhang natác sa matá mo
ipinanglalomó niyaring catauan co,
sucat na,t, itahan ÷oh casit, sintá co!
houag cang manimdim ang bahala,i, acó.

Páhiná 58

Ang uinica naman ñ dalauang anác,
tahan na iná po cayo nang pag-iyac,
di pababayaang tayo,i, mapahamac
si amá ang siyang bahala sa lahat.

Mañga luha ninyong tumulo sa matá
guilio naming iná lubhang marami na,
alalahanin po caming inyong buñga
pagtiisan ninyo hirap na lahat na.

Yaong amá nilang Tamad na si Juan
humanap nang lugar sucat pagpalagyán,
tatlong mag-iiná doon pinatahan
dito muna cayo,t, sandaling iuan.

At houag aalis cayo bagang tatló
at aco,i, hahanap mabuting puesto,
anang dalauang anác amá po,i, paano
cayo ay aalis saan patutuñgo.

Nğayon cami dito ay inyong iuan
at di na babalic at pababayaan,
paano ang aming manğa calagayan
mabubuhay caya na sa cabunducan.

Nanglaglag ang luha ni Juan sa matá
sa tinurang yaon anác niyang dalua,
cayo ay houag na mag-ala-ala
at di malalauon babalic pagdaca.

Umalis si Jua,t, naparoon lamang
sa hindi na nila siya matatanao,
saca yaong inğat canyang casangcapan
batóng encantado,i, quinuha,t, tinangnan.

Páhiná 59

At uinica niyang icao aquing bató
na bigay sa aquin matandang Nuno co,
nğayon di,i, madaling dito,i, itayó mo
yaong isang bahay sa diquit ay husto.

Sahig at quisame ay salaming lahat
at ébano naman ang cahoy na sangcap,
hagdanan ay puro na lantay na pilac
na macatutoua sa matáng mamalas.

Ang dingding ay pauang esmaltadong tunay
nğ mğa brillanteng sa ningning ay sacdal,
ang salas ay pilac at perlas na lantay
templo ni Salomón halos pang laluan.

Sa loob nang bahay lagyán nang pamuti
sari-saring mutyá rubí,t, esmiralde,
cortina ay pauang batbat nang brillante
sa matáng titinğin ay macacauili.

Ang bubong nang bahay ay pilac na lantay
cosina,i, gayon din houag cang magculang,
cun tamaang sinag nang init nang arao
ay macadudulit sa matáng tatanao.

Paliguid nang bahay ay jardineria
macetas na pauang caligaligaya,
ang sinoma,t, aling tauong macaquita
cun may capanglaua,i, magtamong guinhaua.

Saca sa hagdana,i, iyong patayoin
ang dalauang ásong capoua magaling,
aco,t, manğa anác at esposang guilio
ay halabin cami dito cun dumating.

Páhiná 60

Nasunod na paua tanang cahilinğan
nang oras na yaon na hindi naliban,
si Jua,i, bumalic at quinaon naman
manğa anác niya at esposang hirang.

Ano,i, nang maquita nang sintang asaua
at dalauang anác nagtamong guinhaua,
cami po,i, totoong nag-aala-ala
baca di na muling cayo,i, magbalic pa.

Sagót na tinura,i, humahanap aco
tatahanan nating mabuting puesto,
niyaya na niya,t, lacad abá tayo
sa hiniñing bahay sila napatunğo.

Sa bahay na yao,i, nang dumating sila
hinalab pagdaca nang ásong dalua,
manğa anác niya,t, saca nang asaua
nanğaguiclahana,t, loob ay nagtaca.

Si Doña Leonila na esposang hirang
namaang ang loob sa naquitang bahay,
ano,t, ito,i, bundóc gubat calauacan
dito ay may bahay sadyáng cariquitan.

Doon sa hagdanan nang dumatal sila
ang dalauang áso,i, humalobilo na,

yumapós cay Jua,t, nanġag sisialta
na pinag mamasdan anác at asaua.

Liuanag nang ilao ang camuc-ha,i, arao
hagdanan ay pilac na nag niningninġan,
tatlong mag-iiná,i, nagcacamamanghan
sa naquitang diquit na ualang cabagay.

Páhiná 61

Nagsipanhic sila ay nang macasaltá
nagtatacáng lubós yaong mag-iiná,
sahig at quisame ay salming lahat na
anong bahay ito,t, sa dilág ay sadyá.

Ang dingding ay pauang esmaltadong lubós
nang manġa brillanteng sacdál nang alindóg,
ang salas ay pilac perlas ang calahoc
tinalo,i, dinaig cay Salomóng templos.

Sa loob nang bahay ang nanġalalagay
nanġapapamuti mutyáng maquiquináng,
anong bahay ito at napacainam
ualang capareho,i, na sa cabunducan.

Parang naiisban capanglauang dalá
nang bunying princesang si Doña Leonila,
sa naquitang diquit na ualang capara
ang loob at puso,i, nagtamong guinhaua.

Bagaman at cubcob nang pighati,t, lumbay
nang maquita yaong sadyáng cariquitan,
naparam ang lungcót cusang nahalinhan
nang di mamagcanong galác casayahan.

At saca si Juan na canyang esposo
huminġi sa canyang casangcapang bató,
nġayon din aniya,i, dito,i, ihanda mo
ang isang comidang sa putahi,i, hustó.

Lutong masasaráp ay ilagay agad
sa lamesang quintó,t, lagyán nang alfombras,
sa alfombrang yaon ay ang nababatbat
ay hilo de oro na nag quisáp quisáp.

Páhiná 62

At pilac na lahat yaong manġa silla
gamit na cubiertos quintóng para-para,
manġa servilleta ay pulos pa tela
may hilo de orong macaliligaya.

Ang manġa matamis sarisaring bagay
sa lamesang perlas doon malalagay,
manġa asistente pagcain sa duiang
ay tatlong castila bucod ang utusán.

Saca tatlong damang pulós magaganda
magsisilbi yaon sa aqing asaua,
ang lahat nang ito,i, ganaping dali na
cami,i, nagugutom ibig cumain na.

Nasunod na paua manġa cagustuhan
na isang comidang hustong cagayacan,
conforme ang hinġi guinanap na tanan
batóng encantado niyang casangcapan.

At saca tinauag anác at asaua
halina na cayo,t, tayo,i, hahapon na,
nang matingnan yaon na handang comida
lalo nang tumangap daquilang ligaya.

Namamanghang lubós manġa calooban
ang comidang handa ay napacainam,
manġa gamit ditong manġa casangcapan
ay quintó at pilac na nag quiquinanġan.

Manġa nagsisilbi pulós na castila
manġa dama nama,i, magagandang lubha,
nanġagsi upo na at cumaing paua
apat na mag-anac na ualang bahala.

Páhiná 63

At nang macacain ay nagsi pasoc na
sa salas n̄g bahay nagpapasial sila,
ang m̄ga cuarto,i, pinapasoc nila
minamalas yaong cariquitang sadyá.

Si Doña Leonila,i, ang uinica,i, ito
esposo cong sinta sa itatanóng co,
houag maglilihim pagtatapatan mo
n̄g di alinlanġan ang puso,t, loob co.

Aco pagca tauo,i, laquí sa guinhaua
palibhasa,i, hari ang mutyá cong amá,
ang ating quinain na handang comida
gayong cagayaca,i, di pa nag quiquita.

Pati itong bahay sa diquit ay sacdál
na ualang susulit cahit sa reino man,
sa aqui,i, sabihin n̄gayo,t, maalaman
ang may ari nito cun sino,t, alin man.

Ang sagót ni Juan na casi,t, esposo
ang bahay na ito,i, maguiguing canino,
ito,i, ating tunay pinagmulan nito
ay aquing hiniñgi sa inġat cong bató.

Comida,i, gayon din ang pinangalingan
sa bató ring inġat perlas ang cabagay,
at ang batóng yao,i, encantadong tunay
anomang hinġin co,i, agad gaganapan.

Sa manġa saysay mo na aquing narinġig
damdam co ay aco,i, parang napa Lanġit,
acala nang tauo,i, ang asauang ibig
ay ualang cuenta,t, nasanġoy nanġibit.

Pag ang Dios palá ang may calooban
ay uala sinomang sucat macaalam,
marami at madlang nag uiicang tunay
catauan co,i, uala na carurumatnan.

N̄gayon ay sa aua nang Poong si Cristo
ay na sa ligaya at payapa aco,
sa nangyaring buhay na pinagdanan co
ang cutyá nang tauo ay di mamagcano.

Salamat sa Dios at sa Ináng Vírgen
di na magluluto tayo nang cacanin,
mabuti at iyo na ipinalining
ang casangcapan mo,i, sinabi sa aquin.

Ani Juan Tamad esposa cong hirang
daluang anác natin ay anong panġalan,
ibig cong matanto sa iyo,t, maalman
manġa nġalan nila sa aquin ay turan.

Panġalan nang isa,i, Antonio de Risa
at ang isa nama,i, Feliz de Carcaja,
matanto ni Juan uica cay Leonila
tunay co n̄gang anác m̄ga batang dalua.

Aquing sasabihin esposang sinta co
significang dala m̄ga apellido,
ang isa,i, sa taua ipinaglihi mo
isa,i, sa halac-hac dahilang totoo.

Naala-ala co at nagunamgunam
nangyari sa atin niyong isang arao,
cami,i, nag daraan na mag caibigan
sa tapat n̄g torre icao,i, nanununġao.

Natinġala quita,t, nagpanamang titig
sa iyo ay aco,i, comindat n̄gomibit,
humalachac icao tumauang malabis
siyang naguing dahil mulang pagbubuntis.

Sa iyong sinabi esposo cong sintá
cung aquing lihimin husto ang prueba,

sintang esposa co houag cang mag duda
talagang totoo aquing ibinadyá.

Calooban ito,t, pacaná nang Dios
na bigay sa iyo planeta mo,t, signos,
houag mamamangha ang puso mo,t, loob
dagdagan ang iyong pagtauag sa Dios.

Ano,i, sa matanto niya,t, maalaman
sa dalauang bata daang pinagmulan,
escrupulong dala sa loob naparam
manġa anác niya,i, lalo nang minahal.

Nang quinabucasa,i, niyong maumaga
napasa dunġauan si Doña Leonila,
at pinagmamasdan ang manġa maceta
caparis nang jardin niya sa España.

Malaquing totoong dalang catouaan
alin mang bintana na canyang dunġauan,
ay jardineria,t, sari-saring bagay
nanġa mamacetas sadyáng cabanġuhan.

Ipagparito co sa haring monarca
bunying si D. Feliz amá niyang sinta,
isang arao nġani nanununġao siya
sa real palacio loob ay nagtacá.

Páhiná 66

Natanauan niya,t, tinamaang titig
na sa cabunduca,i, may nacadudulit,
ang casi,t, esposa na si reina Inés
tinauagan niya,t, ganito ang sulit.

Tingnan mo,t, pagmasdan yaong cabunducan
na may nag niningning at quiquirao quirao,
nang una ay uala na capara niyan
cun tamaang sinag ay di matitigan.

Ang uica nġ reina sa haring esposo
diua,i, yaon yata bundóc nang Cantabro,
ay di baga roon ipinatapon mo
sa bundóc na yaon ang anác tang lilo.

Ang sagót ay oó nang haring monarca
ang mabuti caya ay ipavisita,
pinagcaisahan nilang mag-asaua
nang oras ding yao,i, nag-utos pagdaca.

Tamauag na siya nang manġa soldados
at pinaparoon sa Cantabrong bundóc,
cami ay mayroon na napapanood
nanag niningninġan ibig na matalós.

Nagbiglang lumacad ang mġa soldado
at tinunġo nila bundóc nang Cantabro,
ang pinagtatac-ha,i, naquitang totoo
bahay na malaquíng cariquita,i, hustó.

Ang manġa soldado,i, noong malayo pa
natanauan sila ni Jua,t, princesa,
doon sa bintana,i, di na nalís sila
at inaantayan ang pagdating nila.

Páhiná 67

Ano,i, nang dumatal sa canilang bahay
yaong mag-asaua,i, ganito ang saysay,
ano cayang inyong sadyá,t, pinapacay
naparito cayo sa amin ay turan.

Cami,i, inutusan nġ haring monarca
dahil sa natanao sila,i, nagtatacá,
may nag niningninġan at caaya-aya
ibig matalastas nila,t, maquilala.

Cun gayo,i, magtulóy cayóng calahatán
at pumanhic dini,t, magcasalitaan,
ang tanang soldado,i, nanhic nagtuluyan
pauang nagtataca sa diquit nang bahay.

Cayo pala,i, siya na may bahay nito
na napacariquit ang lagay estado,
bahay ninyong ito,i, nanglalong totoo
doon man sa reino,i, ualang capareho.

Tingnan na n̄ga nati,t, bulayin n̄g isip
at di masasabi ninomang may bait,
pag ang Dios pala,i, siyang nag-iibig
ligaya sa mundo,i, ipinacacamit.

At cun caya gayon tinuran sa inyo
cayo,i, itinapon caya naririto,
yaong si D. Feliz haring amá ninyo
nag-utos sa amin daig ninyo,t, talo.

Ang sa mag-asauang sagót na tinuran
cahiman at cami ay itinampulan,
ualang naaalman coming casalanan
ang ganti nang Dios ay caligayahan.

Cami,i, aalis na,t, babalic na muna
sa haring nag-utos sa reinong España,
á dios ang uica niyong mag-asaua
at sabihin ninyong nagpapacomusta.

Nang sila,i, dumating sa Españang reino
nagpatuloy agad sa real palacio,
ang sa haring tanong sa man̄ga soldado
ano ang nangyari n̄gayo,i, turan ninyo.

Haring pan̄ginoon ang aming naquita
bahay na malaquing cariquita,i, sadyá,
tumatahan doo,i, yaong mag-asaua
ni Jua,t, princesang si Doña Leonila.

Bilin po sa amin nang inyong manugang
saca nang princesang anác ninyong hirang,
icomusta sila sa man̄ga magulang
sila nama,i, hindi nan̄gagcacaramdam.

Ang reina,i, nagsabi sa haring monarca
cun pahintulot mo at minamaganda,
mangyaring sulatan man̄ga anác nata
dahil sa soldadong man̄ga sabi,t, badyá.

Gá nasaganyac na ang puso,t, loob co
ayon sa sinaysay nang man̄ga soldado,
cahima,t, mapait at lason sa iyo
padalhan nang sulat anác nati,t, apó.

Ang sagót nang hari ;oh casi co,t, sintá!
cun siya mong gusto,i, sang-ayunan quita,
siya ay gumaua nang sulat pagdaca
at capagcayari ay ipinadalá.

Ang napapalaman sa padalang sulat
comusta sa inyo guilio naming anác,
ang inyong magulang nana sa bagabag
nagtamong guinhaua dahil sa tinangap.

Ang sabi,t, pahayag nang man̄ga soldado
bahay ninyo riya,i, sa diquit ay husto,
cami,i, paririyang dadalauin cayo
maquiquipag quita na magulang ninyo.

Sa lacad nang bouan n̄gayo,i, icalima
sa icapito,i, cami ay paririyang na
matanggap ang sulat canilang mabasa
parang na pa Lan̄git silang mag-asaua.

At guinanti naman ang sulat na ito
ni Jua,t, ang lama,i, hintay namin cayo,
coming inyong anác guilio nang totoo
touang ualang hangan cun dalauin ninyo.

Mayari ang sulat ibinigay niya
doon sa portador saca nagbilin pa,

ang inyong sabihin sa hari at reina
naghihintay cami,t, totoong guilio na.

Nang quinagabihan quinuha ni Juan
ang inġat na bató niyang casangcapan,
at canyang hiniñġi na houag maliban
ang taurang ilog lagyan mo nang tuláy.

Itatayong tuláy cayaria,i, ito
catulad nang bangca at pilac na puro,
brandilla ay quintó,t, lagyan nang damasco
nang génerong tela,t, may hilo de oro.

Páhiná 70

Sa dalauang dulo,i, lagyan nang garita
at patatayuan manġa de la guardia,
pauang coroneles iba,i, manġa dama
sila,i, sasalubong sa hari at reina.

At manġag si hatid na tumuloy dito
maquiipanayam hangang naririto,
houag cang magculang icao aquing bató
sa arao nang bucas pilit paririto.

At pamula dito magpa hangang tuláy
ay lagyan nġ calleng sa linis ay sacdal,
mag cabilang tabi capoua tabinġan
pulós na de tela,t, sadyang cariquitan.

Sa actong paglacad banda nang música
manġag tutugtugang caligaligaya,
putaca,i, gayon din manġag sipag salva
hangan sa pumanhic ang hari at reina.

Icao aquing batóng bigay nang Nuno co
susundin mong paua hinġi co sa iyo,
guinanap na lahat conforme ang gusto
siya nġang nangyari sa aua ni Cristo.

Nang quinabucasa,i, ang hari at reina
ay lumacad na nġa sampong manġa sama,
bundóc nġ Cantabro ay tinunġo nila
pagdating sa tuláy sinalubong sila.

Niyong mġa dama,t, mġa coroneles
nag si cortesia sa haring mariquit,
sa tuláy na yaon ay nang macatauid
paglacad sa calle sayáng di mumuntic.

Páhiná 71

Tugtog nang música,i, caligaligaya
inam nang putuca,t, nag sisipag salva,
manġa coroneles at ang mġa dama
sa lacad na yao,i, guiniguitna sila.

Ang mahal na reina at haring maranġal
nagtacang totoo sa sayá at danġal,
aco ay hari na,i, di co nararanan
ang ganitong diquit manġa pagdidiuang.

Nang sila,i, sumapit sa bahay nanhic na
lubha pang malaqui pagtatacá nila,
bahay pala rito anác naming sinta
sa sang reino,i, ualang catulad capara.

Hagdanan ay pilac na nag quiquinanġan
sahig at quisame ay salaming lantay,
ang dingding ay pauang esmaltadong tunay
na naca-aalio sa may dalang lumbay.

Sa loob nġ bahay nanġa papamute
mutyá at carbungco rubí,t, esmiralde,
ang sahig nġ salas sampon nġ quisame
templo ni Salomón dinaig sa buti.

Ang bubong nġ bahay ay pilac na lantay
cun tamaang sinag nang init nang arao,
sinomang tuminġin ay di matitigan
at macadudulit sa pagquiquisapan.

Calagayan ninyo pala ay guinhaua
paliguid nang bahay ay jardineria,
itong tauo pala,i, uala mang cuenta
ay di masasabi sasapiting hanga.

¡Oh manġa guilio co na manġa anác co
at sampon sa daluang aquing mga apó,
cayo ay cun caya dito,i, naparito
dahilan sa cayo,i, ipinatapon co.

Manġa loob ninyo ay pacalinisin
ang madlang sigalót sa puso ay ualin,
cahit anong samá sa dibdib ay alsin
magaling ang siyang pagsamahan natin.

Ang mahal na reina naman ay nagbadyá
na tumataguis ang luha sa matá,
¡oh anác cong bunsó princesa Leonila!
patawad ang aquin na nagauang sala.

Icao aquing bunso,i, sa pinagdanan mo
na hirap dárita,i, pauang tiniis co,
cahima,t, masucal ang puso,t, loob mo
pacalinisin na nġayon at magbago.

Princesa Leonila sa reina,i, sumagót
sa daluang matá ang luha,i, naagos,
mahal na iná co,i, malinis ang loob
ni camunti ualang sanhi man at cubot.

Ang pag-uusapan ay nġ matapos na
quinuha ni Juan casangcapan niya,
icaó aquing bató sundin mo pagdaca
maghanda nġayon din mabuting comida.

Sari-saring lutong manġa masasaráp
pauang de almacén sa putahing sangcap,
sa lamesang guintó ay mahanda agad
gayon ang cubiertos ay guintó ring lahat.

Ang lamesa,i, lagyan nġ telang alfombra
may hilo de orong caligaligaya,
gayon din ang tanang manġa servilleta
at pulós na pilac yaong manġa silla.

Isang lamesa rin ang tanang matamis
sari-saring timpla sa saráp ay labis,
manġa servidumbre pulós maquiquisig
tagalog castila ay nagcacasanib.

At anim na dama cailanġan co pa
bucod sa narito na sila,i, anim na,
icaó aquing bató ganaping dali na
at nagugutom na ang hari at reina.

Nasunod na paua mġa cahinġian
nang oras na yaon comida,i, nalagay
ang hari,t, ang reina,i, niyaya ni Juan
sampon nang casama ay gayon din naman.

Dumulóg na sila,t, cumain pagdaca
ang hari,t, ang reina pati manġa sama,
at nang macacain nag pupulong sila
madla,t, sari-saring cabuhayan nila.

Sinasabi nila na napacainam
ang handang comida,t, manġa casangcapan
ang manġa matamis sari-saring bagay
nġayon lamang cami nacatiquim niyan.

Manġa nag sisilbi sa pagcain nila
ay nanġag tatacá silang para para,
pulos na castila,t, tagalog ang iba
at saca ang dama ay labing dalaua.

Salitaan nila,i, cayamanang iyan
ang pinangalinġa,i, sa encantong laláng,

alin caya бага sa mundong ibabao
ang magcacaroon nang ganitong bahay.

Manġa cagayaca,i, nanglalong totoo
sa mundong ibabao ualang capareho,
nanġapapamuti mutyá at carbungco
rubí,t, esmeralde sa ningning ay husto.

Casangcapang gamit ay napacainam
guintó na at pilac sino caya naman,
aling tauo rito sa mundong ibabao
macapag gagayác casangcapang ganyan.

Cundanġan ang ito,i, may iuing encanto
na pinagcucunan nang lahat nang ito,
ang uica nang hari ay tila nġa totoo
sa encantong laláng cayamanang ito.

Saca nang matapos salitaan nila
tinauag nang hari ang mahal na reina,
cun umaayon ca,i, isalin na nata
sa atang manugang ang cetro,t, corona.

Oó ang uinica nang reinang maranġal
diyata,i, cun iyong gusto,t, caibigán,
lalo nama,t, icao ay may catandaan
di nġa,i, isalin na corona cay Juan.

Pinagcaisahan nilang mag-asaua
una,i, uala namang sucat na magmana,
sinabi cay Jua,t, cay Doña Leonila
corona sa inyo,i, isasalin co na.

Páhiná 75

Itong inyong bahay ilipat sa reino
iabay sa piling nang real palacio,
oó po ang sagót haring magulang co
paua cong susundin pacaná po ninyo.

Nang quinabucasan ay noui na sila
sa pinangalinġang reino nang España,
manġa coroneles at ang manġa dama
nanġag si hatid ding capara nang una.

Sa lacad na yao,i, casama ri,t, hatid
si Jua,t, princesang mag-asauang ibig
sa tuláy na pilac ano,i, nang sumapit
nanġag paalaman toua,i, di mumuntic.

Mag asaua naman ni Doña Leonila
sampong coroneles at ang mġa dama,
nangag si pagbalic sa bahay noui na
nang mahating gabi,i, bató ay quinuha.

At hiniġi niya na houag maliban
manġa coroneles manġa damang tanan,
tuláy ay gayon din alising paminsan
ganaping madali,t, aqing cahilinġan.

Saca itong bahay sampong jardin dito
malipat nġayon din sa Españang reino,
itayó sa piling nang real palacio
maguisnan nġ hari at reinang iná co.

Cahilinġang lahat naganáp pagdaca
nang inġat na bató niyang encantada,
maguising ang hari niyong maumaga
nġ siya,i, dumunġao ay naquita niya.

Páhiná 76

Ang uica nġ hari naniniuala aco
ang aqing manugang ay may sa encanto,
sino,t, alin бага sa balat nang mundo
sa ganyang calaqui madadala dito.

Isa pa,i, sa gabi at hindi sa arao
ang pagca pagbuhat nang bahay na iyan,
caya pala iyan ay napacayaman
ay may sa encanto na na iinġatan.

Sa real palacio,i, ipinatauag na
si Jua,t, princesang si Doña Leonila,
nang dumating doon uica sa canila
mabuti at cayo ay naririto na.

Nğayon ay aco ay mag papabando
na manğag si pag-gayac ang tauo sa reino,
mğa bahay bahay lagyan nang damasco
calle ay tabinğa,t, manğag linis cayo.

Muralla,i, gayon din na ipinagayac
sampong artificiong caguila-guilalas,
at sa coronación sa arao nang bucas
ang lahat nang ito,i, sususuhang lahat.

Corona sa ulo ay nğ maputong na
cay Don Juang Tamad na manugang niya,
nagsayang totoo reino nang España
ang lahat nğ tauo ay nanğag viviva.

Cañón sa muralla,i, sinusuhang lahat
sampong artificiong caguila-guilalas,
sa lahat nğ calle sa loob nğ ciudad
hicap ang músicos sayáng ualang lipas.

Páhiná 77

At nanğag viviva ang maraming tauo
sayang ualang humpay sa loob nğ reino,
buhayin nğ Dios na mahabang tiempo
si Don Juang Tamad hari naming bago.

Sabihin ang husay nang gomobierno na
sa boong España haring bago nila,
grandes consejeros casamang lahat na
ualang pagcaronan ang toua sa canya.

At gayon din naman sa sino,t, alin man
pareho sa canya mahirap mayaman,
castigo ay lagdá sa may casalanan
ley nang matouid hindi nasisinsay.

Nang maguing hari na ay nagsabi siya
sa casi,t, esposang reina Leonila,
ang amá,t, iná co,i, inaala-ala
ating ipacaon dito na matira.

Oó anang reina di lalong mabuti
ipacaon mo nğa magulang mong casi,
cun dirito sila sa arao at gabi,i,
mayroong titinği,t, mag cacalauinği.

Ipinacaon na yaong mag-asaua
ni Fabio,t, Sofia amá,t, iná niya,
ano,i, nang dumating toua,i, sabihin pa
sa real palacio,i, capisan na nila.

Yaong si Ursula ay guinanti naman
ni Doña Leonila na reinang marañjal,
sa iyong servicio,i, ang pala cong bigay
isa ca sa dama sa palacio real.

Páhiná 78

Ito ang nasapit siyang naging hanga
ni Juang Tamad na isang hamac na,
sa lagac na gracia nğ Dios na Amá
sinapit nğ palad hari sa España.



a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project

Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."

- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the

production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.